

NE RADI SE TU O UTRCI

VELEBITSKI PUSTOLOVNI TREKING: ZA ILI PROTIV?

U HP 11/2003. objavljen je članak u kojem sam iznio emocije, iskustva i doživljaje velebitskog pustolovnog trekinga u kojem sam sudjelovao kao planinar i ljubitelj planina te sam prenio svoja planinarska iskustva uz poruku da granice postoje samo u mislima. Tekst je objavljen uz komentar u tome i u nekoliko sljedećih brojeva HP i upravo neki od tih komentara pokazuju koliko su velike granice u nečijim mislima. Ti se ljudi kriju iza svojih titula, planinarskog i životnog iskustva te vlastitog ega i zbog toga ne uočavaju objektivne činjenice. Ovo pišem zato što me vrijeđa toliko komentara jednog običnog doživljaja planine koji sam iskusio na svoj način. O ukusima se ne raspravlja i činjenica da sam uživao u velebitskom trekingu moja je osobna stvar i moj vlastiti stil planinarenja te je nepristojno suditi i o tome i pokretati raspravu.

Mišljenja o pustolovnoj utrci i velebitskom trekingu ima onoliko koliko ima i planinara. Ali kuda bismo došli kad bi svaki planinar iznosio svoje osobno mišljenje ili stav o svakom aspektu planinarenja? Mišljenje o nekom događaju možemo iznositi samo ako smo upoznati s načelima, pravilima i posljedicama onog što promatramo ili prosuđujemo. Kritizirati ono s čime nismo upoznati izraz je vlastite arogancije. To što je netko doktor znanosti, liječnik, profesor, osoba na funkciji ili istaknuti planinarski djelatnik ne daju mu pravo da bude stručnjak u području o kojem ne zna ništa. O pustolovnoj utrci najbolje znaju i mogu govoriti ljudi koji su je iskusili. Biste li povjerali svoj život čovjeku koji je stručnjak u svom području (npr. vrhunski tenisač, a o planinarenju ne zna ništa) i dopustili da vas provede kroz opasnu planinu gdje čak i vrhunski alpinist odlazi s najvećom dozom opreza i pripremljenosti? Dakle, vaša stručnost u jednom području ne daje vam pravo suditi o onome o čemu ne znate ništa, a osobito ako to niste probali.

Pustolovna utrka je multisportska disciplina koja povezuje različite sportove u prirodi. Njezin je razvoj počeo osamdesetih godina prošlog stoljeća, u vrijeme kad su sazrele okolnosti u društvu koje dozvoljavaju da

se takva ideja razvije, jednako tako kao što su društveni uvjeti dopustili ideji planinarstva da nađe čvrste korijene u civilizacijskom razvoju. Poslije su se kao nadogradnja počele pojavljivati stručne (specijalističke) djelatnosti kao što su alpinizam, speleologija, orijentacija, vodička djelatnost i sl. ovisno o stupnju svijesti i konkretnim potrebama društvene sredine. Konačno, kao nadogradnja svega toga pojavilo se i pustolovno planinarstvo i ako malo pogledamo u povijest i ako poslušamo Schopenhauerov savjet vidjet ćemo kako svaka nova ideja prolazi kroz tri faze: prvo se ljudi smiju, zatim se protive i na kraju je prihvate kao nešto normalno.

Pustolovna utrka je takva nova ideja - drugačija od onoga na što smo navikli, no izvorna ideja planinarstva nije njome ugrožena kao što nije bila niti onda kada je dopunjavana alpinizom, speleologijom, planinarskim skijanjem i sličnim aktivnostima koje se odvijaju u planinama. Nitko ne može prisvajati planine. Pustolovna utrka odvija se u planinama kao organizirana djelatnost po strogim pravilima, moralnim načelima i ispravnim vrijednostima. Potiče ljude na unapređivanje vlastitih sposobnosti i vještina, razvija timski rad, prijateljstvo, ekološku svijest, motiviranost pojedinca te omogućava ljudima koji se time bave da lakše riješe svakodnevne probleme i zahtjeve modernoga društva. Također traži vrhunsku pripremljenost i trening te se zato njome bave najkompletniji i najizdržljiviji sportaši današnjice. Ne zovu ih uzalud »gladijatori 21. stoljeća«. Neki planinari se nađu u tome jer zadovoljavaju navedene kriterije, dok drugima pustolovni trkači mogu biti nada, inspiracija ili uzor, a naročito mladim planinarima i onima koji to tek žele postati. Netko želi planinariti radi društva, šetnje ili pjesme u planinarskom domu, a netko radi avanture. Ispravno je i jedno i drugo. Svatko ima svoj motiv koji ga pokreće.

Organizacijske greške postoje i svatko tko je ikada pokušao organizirati nešto veliko zna da je to normalna stvar. Smeće i uništeni planinarski putovi nisu argument protiv ovakvog pustolovnog planinarstva. Problem je prije u ljudima, u njihovom odgoju i uzoru koji slijede.

Prizor s Velebita

foto: Ivica Kodžoman

Ali, toga ima i među planinarima. Za mene su pustolovni trkači izvor nadahnuća i motivacije i premda nisam pustolovni trkač već običan planinar, čast mi je i ponosan sam što mogu slijediti te ljude i učiti od njih. Pustolovna utrka u Hrvatskoj je među najboljim utrkama u Europi i promocija koju naša zemlja dobiva na taj način je neprocjenjiva.

Velebitski pustolovni trekning je organizirano planinarenje u pustolovnom duhu, a ove godine ima i humanitarni karakter za razminiravanje Velebita. U spomenutom članku opisana su iskustva jednog običnog planinara i tko bolje pročitaj članak shvatit će da se ništa ne razlikuje od opisa obilaska Hrvatske planinarske obilaznice ili Mosorskog maratona. Moje zdravlje nije bilo ni približno ugroženo kao zdravlje alpinista kojem pada kamenje po glavi, kojem se smrzavaju prsti ili koji strada u lavinama. Koliko samo planinara umire svake godine u nesrećama koje se događaju u planinama!? A kritika da sam prešao svoje fiziološke granice naprosto je smiješna.

Spominje se i natjecateljski karakter odnosno »jurcanje« po planini. E vidite, ne radi se tu uopće o utrci ni o utrkanju. Na pustolovnu utrku ide se radi izazova, i to istog onog izazova zbog kojeg netko pješaci na Sljeme, osvaja vrhove, visi na užetu ili se spušta u špilje. Radi se o istom izazovu koji netko nalazi u šahu, nogometu, brzim automobilima ili skakanju s padobranom. Radi se o težnji da se pobijede vlastite slabosti i isko-

risti svoj puni potencijal. Radi se o Životu. I ako se netko izražava i zadovoljava kroz planinarenje, netko drugi traži veće izazove koji odgovaraju stupnju njegovog fizičkog, mentalnog, duhovnog i emotivnog razvoja. Svatko ima svoj stil planinarenja, a kazati da među planinarima nema natjecanja može samo onaj tko nikad nije planirao.

Također je neprimjereno isticati žuljeve, umor, bolove, dehidraciju i sl. kao lošu stranu trekninga jer nema planinara koji to nije doživio. Kako to podnosimo ovisi o našoj fizičkoj i mentalnoj pripremljenosti.

Onima koji sumnjaju moram reći da sam zaista uživao u prelaženju Velebita u jednom dahu. Nevjerojatan je doživljaj probuditi se na Baškim Oštarijama, gledati more cijeli dan s Premužičeve staze i prijeći je u jednom danu, hodati kroz Rožanske kukove uz mjesečevu svjetlost te se spustiti u zoru do kule Nehaj. To zna samo onaj tko je to okusio. Nevjerojatan doživljaj! Probajte, nemojte tražiti izgovore jer to može svatko - tražite razloge zašto biste to napravili.

Dakle, da zaključim. Pustolovna utrka je ideja kojoj je vrijeme počelo. Ako su temelji čvrsti ne vidim zašto bismo je odbacivali osim u strahu od nečeg nepoznatog koji svoje izvore ima u vlastitom neznanju. Pogledajmo njezine pozitivne strane. I molim vas da prekinemo ovu raspravu. Dođite na velebitski pustolovni trekning, doživite Velebit na nesvakidašnji način, upoznajte nekog pustolovca, razgovarajte s njim i lju-

dima koji se time bave pa onda komentirajte. A ako se to već događa u planinama i tamo sudjeluju planinari, onda je »Hrvatski planinar« jedino pravo mjesto gdje se o takvim događajima treba pisati. Moje je pravo da svoja planinarska iskustva opisujem u HP-u u skladu s uređivačkom politikom i tko voli neka čita, a tko ne voli neka preskoči. To što su neki od nas planinara pronašli zadovoljstvo u ovakvom načinu planinarenja naša je osobna stvar i ne zaslužujemo biti predmet diskriminacije ni sa čije strane.

Ideja planinarstva nije ugrožena idejom pustolovnog planinarstva već je naprotiv obogaćuje i širi horizonte kako unutrašnje tako i vanjske. Možemo je prihvatiti ili zauvijek ostati u mraku neznanja, sebičnosti,

primitivizma i umne zatvorenosti. Granice postoje samo u mislima ljudi. Živite život, živite pustolovinu ili samo planinarite ako vam je to draže. Završavam riječima osobe od koje bismo mogli mnogo naučiti o vlastitim samonametnutim ograničenjima u razmišljanju i pogledu na život. Gluha, slijepa i nijema cijeloga života Helen Keller postigla je rezultate koji vrlo malen broj zdravih ljudi napravi u životu, a napustila je ovaj svijet u 88. godini života riječima: »Život je odvažna avantura ili nije ništa!«

Toliko o fiziološkim ograničenjima. Ne radi se o utrci, radi se o životu i načinu na koji će ga svatko od nas proživjeti. No, o tome odlučujemo sami. Sretno!

Mrvoje Miško, član PD »Kalnik« Križevci

»NEPRIMJERNI TEKSTOVI« I UREDNICKE DILEME

Travnijske stranice HP donjele su nam zabrinjavajuću vijest. Autor članka »O pustolovnim duhovima, utrckama i našem Hrvatskom planinaru« upozorava da je »moralna insuficijencija nazočna sve više u našem društvu našla svoj izlaz i u planinarskoj organizaciji koja ne umije više razlikovati što je dobro a što nije« (*sic*). Povod gornje izjave i niza drugih negativnih kvalifikacija je ranije objavljen članak »Mitska planina u jednom dahu« (HP broj 11, studeni 2003) u kojem autor Mrvoje Miško opisuje doživljaje s pustolovne trke po Velebitu. Pisac članka, između ostaloga, javno i poimence proziva neke od članova uredništva te im zamjerava što su dozvolili da se tiskaju takvi »neprimjerni tekstovi«, smatrajući to »velikim propustom uredništva«. Dalje, apelira riječima: »Ne dozvolimo da se takve pojave događaju u planinarstvu i našim planinama, barem ne propagirajmo takvu neprimjernu aktivnost šačice pojedinaca i pustolovnih duhova kojima je pojam općeg dobra i čuvanje prirodne baštine, čini se, posve nepoznata kategorijak«.

Kao što je vidljivo iz ovih nekoliko navoda averzija i animozitet prema trčanju po planinama i sličnim aktivnostima ponukala je pisca članka »O pustolovnim duhovima, utrckama i našem Hrvatskom planinaru« da traži njihovo isključenje, ako je već nemoguće iz planina, a ono barem sa stranica HP. On nas zeli uvjeriti da radovima kao što je »Mitska planina u jednom dahu« nema mjesta u HP jer, kao što kaže, »takvo ponašanje za mene nema nikakve veze sa planinarstvom«.

Iako je istina da su natjecateljsko trčanje po planinama i planinarstvo dvije različite psihofizičke djelatnosti, to nije razlog da se ovom prvom zabrani pristup na stranice HP, tim više što HP ima dugu tradiciju tiskanja radova koji nisu strogo planinarski, kao na primjer oni koji se bave okolišem i zaštitom prirode.

Pustolovne trke, orijentacijska natjecanja i slične aktivnosti varijacija su cross-country trčanja, grane atletike koja ima dugu tradiciju. Izgleda da je glavni prigovor pustolovnim trckama njegov ekstremizam.

U velebitskoj šumi

foto: Igor Adamec

U krajnoj liniji, svaki natjecateljski sport je ekstreman u svojim zahtjevima jer se od sportaša očekuje da dadu sve od sebe. Duh sporta najbolje je izrazen olimpijskim geslom: »više, dalje, brže«. Suprotno tome, lijenost, nedovoljno zalaganje i nedostatak ambicije smatra se nesportskim. Nesumljivo je da u sportu ima i negativnih tendencija poput uzimanja droga, nesportskog ponašanja, bolesnih ambicija koje teže ciljevima koji nisu sportski i sl. no to su ekcesi protiv kojih se treba boriti, ali koji sami po sebi ne umanjuju vrijednost sporta.

Premda planinarstvo nije sport, ono se može uvrstiti skupa sa sportom i sličnim djelatnostima u visu kategoriju fizičke kulture. Planinarstvo osim estetske i etičke komponente ima i sportsku komponentu u najširem smislu te riječi. Bratoljub Klaić u svom »Velikom riječniku stranih riječi« definira sport kao: »fizičke vježbe, igre i natjecanja kojima je svrha razvijanje i ojačanje organizma«. Sport ima opće priznatu odgojnu vrijednost i kao takav on je uključen u nastavne programe škola. Natjecateljski karakter nekih sportova nije per se neki njihov nedostatak. Nezdrave pojave, prvenstveno komercijalizacija, glavna su mana, poglavito, profesionalnog sporta koji pod pritiskom profita gubi svoj sportski duh prelazeći u biznis i zabavu, čime u biti i prestaje biti sport.

Alpinizam je ekstremno planinarstvo i ima sličnosti s pustolovnim utrka. Ekstremizam alpinizma je ekstremizam nagiba dok je ekstremizam pustolovnih trka ekstremizam brzine. I jednom i drugom planina je poprište aktivnosti, međutim izgleda da je ovaj prvi prihvaćeniji od ovog drugog. Tako je knjiga Stipe Božića »Sedam vrhova« dočeka kao »monografija zadivljujućih uspjeha« (Fabijan Lovrić, Priroda 5/04), a skroman i iskren članak Hrvoja Miška »Mitska planina u jednom dahu« s indignacijom kao »neprimjeran tekst« od Kritičara u HP 4/05.

Sportske discipline koje su dio aktivnosti unutar planinarske organizacije ne mogu biti isključene sa stranica HP, pa premda postoje uredničke dileme, što se pokazalo prilikom tiskanja inkriminiranog članka »Mitska planina u jednom dahu«, one su dosad rješavane tako da se ipak nije pristupalo onom najgorem, t.j. cenzuri iz ideoloških razloga. Da su te dileme realna preokupacija uredništva svjedoče dva kraća komentara bivšeg i sadašnjeg urednika HP koji su objavljeni simultano s gore navedenim člankom Hrvoja Miška u istom broju HP. Hoće li zahtjev onih kojima smetaju takvi »neprijemni tekstovi« uspjeti uvjeriti uredništvo kako treba mjenjati uredničku politiku pokazat će budućnost?

Jedan od načela uredništva HP je da bira radove za tiskanje prema svom stručnom nahođenju i to pravo

uredništva u intelektualnu neovisnost ne smije se dirati niti bi se na njega trebao vršiti bilo kakav pritisak. Ne bi me čudilo da se članci kao što je »Mitska planina u jednom dahu« više ipak neće pojavljivati, bar u dogledno vrijeme, ne toliko zbog toga jer bi bili cenzurirani od uredništva, nego zbog krajnje neprijateljskog dočeka zorno izrazenog riječima: »ne mogu se pomiriti s činjenicom da u našem najznačajnijem planinarskom glasilu čitam tekstove koji su sa takvim mojim uvjerenjima posve suprotni«. Sumnjam da će bilo tko nakon takve dobrodošlice biti motiviran da nam kaže nesto o sebi i svojim doživljajima ako se slučajno kreće po planini brzinom većom od 5 kilometara na sat.

HP je najvažniji spomenik duhovne nadgradnje našeg planinarskog pokreta. To je monumentalno djelo koje već preko stotinu godina neprekidno izlazi bilježeći iz dana u dan život i rad naše planinarske organizacije. Postavlja se pitanje kakav HP želimo? Hoće li on biti nositelj slobodne misli u okviru planinarske teme ili instrument indoktrinacije? Hoće li on pomoći u odgoju čovjekove ličnosti ili će nasuprot tome biti sudionik u procesu duhovnog kloniranja? Kako bilo da bilo, HP je zrcalo u kome se ogleda naša prošlost i sadašnjost. Kakvo ćemo lice pokazati i što ćemo kao baštinu ostaviti budućim generacijama ovisi samo o nama - suradnicima, čitateljima i uredništvu.

Paul Jurčić, Calgary, Canada

ZAKLJUČNA RIJEČ UREDNIKA

Kada je prije više od pola godine Urednički odbor odlučio objaviti članak o pustolovnim trkama, nismo slutili da će uslijediti toliko oštra rasprava. Slična se rasprava povelila i na Planinarskom forumu na Internet-stranicama HPS-a. U ovome broju ponovno nam se javio autor članka »Mitska planina u jednom dahu« te čitatelj iz Kanade s osvrtima na raspravu iz prethodnih brojeva, a na čekanju imamo još osvrt. Iako bi se moglo reći da rasprava postaje zanimljiva tek sada kada postoje argumenti s jedne i s druge strane, predlažem da se rasprava ovime zaključi jer je dosad izneseno dovoljno različitih argumenata i mišljenja da svaki čitatelj može lako stvoriti svoju sliku o pustolovnim trkama i donijeti svoj zaključak. Zadaća časopisa da ponudi različita mišljenja i prepusti zaključke čitateljima, umjesto da im servira gotove »istine«, čini mi se, posve je ispunjena.

Alan Čaplar